

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowego zakładu sadowniczego w Zaleszczykach.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. czerwca 1901. przekazał Wysoki Sejm sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowym zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach komisji gospodarstwa krajowego, która przedkłada w tej sprawie następane sprawozdanie.

Zakład krajowy sadowniczy w Zaleszczykach został w roku bieżącym zupełnie ukończony i dnia 15. czerwca 1901 uroczystie otwarty.

Z małymi wyjątkami drzewka mimo ostrej zimy przezimowały dobrze. Mateczne drzewa sprowadzone głównie z Francji, mały sad morelowy powstały z miejscowego materiału, niemniej winnica mająca służyć za podstawę do zakulturowania w przyszłości winogradem ścianek dniestrowych, — nadają ogrodowi wygląd dłuższego zagospodarowania.

Budynek jednopiętrowy na wysokich suterenach, wewnątrz urządzony, starannie zbudowany, odpowiada swemu celowi, a plan i podział tegoż jest tak obmyślany, iż uczyni zadość wszelkim potrzebom nawet w razie rozszerzenia zakładu i powiększenia przeróbki owoców.

Komisja gospodarstwa krajowego już w zeszłorocznym sprawozdaniu podniosła konieczność rozszerzenia ogrodu przez dokupno 4—5 morgów gruntu sąsiedniego, co się uzasadnia nie tylko znacznym wkładem w zakład uczynionym ale także różnorodnością kierunków tegoż. Jeśli się bowiem uwzględni, że oprócz kształcenia praktykantów zadaniem zakładu jest dostarczenie znacznej części kraju drzewek owocowych pestkowych i ziarnowych następnie drzewek morelowych i winogradu, w każdym zaś kierunku zastąpionym być musi oprócz działu produkcyjnego także dział demonstracyjny i doświadczalny, — to się przychodzi do przekonania, że odpowiednie powiększenie obszaru ogrodu jest niezbędne, jeżeli żaden ze wzmiankowanych kierunków zakładu niema być uszczuplony lecz każdy z nich ma znaleźć właściwe uwzględnienie.

Zestawienie rachunkowe przemawia również za powiększeniem ogrodu. Przy obecnym stanie tegoż można wyprodukować rocznie 6.000 drzewek, które licząc drzewko po 60 gr., przedstawiają wartość 3600 koron. W razie powiększenia ogrodu o 4 morgi i przeznaczenia tej dokończonej przestrzeni wyłącznie na produkcję drzewek — wyniesie produkcya roczna ogólna 18.000 drzewek, które przedstawia wartość przeszło 10.000 koron.

Z tych przeto powodów komisja gospodarstwa krajowego, stojąc na ten samem stanowisku jak w zeszłorocznym sprawozdaniu, przedkłada Wysokiemu Sejmowi do

uchwały rezolucję poniżej podaną która obejmuje polecenie Wydziałowi krajowemu wstawienia do preliminarza na r. 1902 potrzebnej kwoty na dokupno 4 morgow gruntu.

Zaopatrzenie zakładu w odpowiedni zasób wody jest sprawą pierwszorzędnej wagi. W tej mierze na podstawie opinii specjalisty hydrotechnika ma zakład dwie drogi do wyboru; albo korzystać z wodociągu kolejowego albo też z wodociągów miejskich mających być ewentualnie rekonstruowanymi przez właściciela Zaleszczyk. Pierwszy sposób dostarczenia wody, który mógłby być każdej chwili zarządzony wykazuje tę ujemną stronę, że niewyklucza nagłego odcięcia wody, co mogłoby narazić zakład na wielkie straty, a przytem nie usuwa konieczności bicia studni na zaspokojenie potrzeby domowej. Drugi zaś sposób ściągnięcia wody dla zakładu jest nierównie korzystniejszy, zawisł jednak od pomyślnego ukończenia rokowań p. br. Brunickiego z zarządem koszar wojskowych jak też z zarządem szpitala.

W każdym jednak razie zakład ma już zapewnioną wodę.

Z pouczeń praktycznych, do których doskonała sposobność dała zakładanie ogrodu, korzystali chłopcy zajęci stale jako robotnicy. Kursa teoretyczne odbyły się dwa, jeden w grudniu 1900, drugi w lutym i marcu 1901. W tym ostatnim kursie brali udział nie tylko chłopcy zakładowi ale także uczniowie seminarium nauczycielskiego i prywatni.

Komisya gospodarstwa krajowego wiele obiecuje sobie pożytku z porady i pomocy, jakiej mógłby udzielić kierownik zakładu okolicznym rolnikom przy zakładaniu, pielęgnowaniu i poprawie sadów. Komisya uważa przeto w interesie podniesienia sadownictwa za pożądane, aby kontakt rolników z kierownikiem zakładu — o ile to bez ujmy dla zakładu samego dziać się nie może, był możliwie częstym.

Utworzenie w Zaleszczykach towarzystwa udziałowego, które dąży do ujęcia w swoje ręce całego handlu morelami o rocznym obrocie 80.000 koron, — uważać należy za ważny postęp na polu organizacyi tego handlu.

Ponieważ kilkakrotne starania Wydziału krajowego o uzyskanie od c. k. Rządu subwencyi w wysokości 50% ogólnych kosztów na założenie i utrzymanie zakładu sadowniczego w Zaleszczykach nie odniosły skutku, komisya gospodarstwa krajowego uważa za niezbędne aby odnośne starania były nadal z wszelkim naciskiem i usilnością czynione.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża w końcu zaufanie że zakład sadowniczy w Zaleszczykach racjonalnie założony i prowadzony przyniesie krajowi korzyści spodziewane i stworzy rękojmię zdrowego rozwoju sadownictwa we wschodniej i południowo-wschodniej części kraju. W tem przeświadczeniu komisya przedkłada następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić.

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowym zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby czynił dalsze usilne starania u c. k. Rządu o uzyskanie subwencyi państwowej na założenie i utrzymanie zakładu sadowniczego w Zaleszczykach w wysokości 50% ogólnych kosztów.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził rokowania o dokupno 4 morgów gruntu w celu rozszerzenia ogrodu zakładu sadowniczego w Zaleszczykach, i przedłożył odnośne wnioski na najbliższej sesyi.

Za przewodniczącego:

Gorayski

Sprawozdawca:

Krzysztofowicz.